

CHỦ NGHĨA XÃ HỘI KHOA HỌC

CHƯƠNG 2

SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN

Bộ môn Lý luận chính trị - Khoa Khoa học cơ bản

- **Về kiến thức:** Sinh viên nắm vững quan điểm cơ bản của chủ nghĩa Mác – Lênin về giai cấp công nhân và sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân, nội dung, biểu hiện và ý nghĩa của sứ mệnh đó trong bối cảnh hiện nay.
- **Về kỹ năng:** Sinh viên biết vận dụng phương pháp luận và các phương pháp nghiên cứu chuyên ngành chủ nghĩa xã hội khoa học vào việc phân tích sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân Việt Nam trong tiến trình cách mạng Việt Nam, trong sự nghiệp đổi mới và hội nhập quốc tế hiện nay.
- **Về tư tưởng:** Góp phần xây dựng và củng cố niềm tin khoa học, lập trường giai cấp công nhân đối với sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội trên thế giới cũng như ở Việt Nam.

2.1. Quan điểm cơ bản của chủ nghĩa Mác – Lênin về giai cấp công nhân và sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân

2.2. Giai cấp công nhân và việc thực hiện sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân hiện nay

2.3. Sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân Việt Nam

2.1. QUAN ĐIỂM CƠ BẢN CỦA CHỦ NGHĨA MÁC – LÊNIN VỀ GIAI CẤP CÔNG NHÂN VÀ SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN

**2.1.1. Khái niệm và đặc điểm
của giai cấp công nhân**

**2.1.2. Nội dung sứ mệnh lịch
sử của giai cấp công nhân**

**2.1.3. Những điều kiện quy
định và thực hiện sứ mệnh lịch
sử của giai cấp công nhân**

a. Khái niệm giai cấp công nhân

Về phương diện kinh tế – xã hội:

- Giai cấp công nhân là chủ thể của nền sản xuất đại công nghiệp.
- Giai cấp công nhân là những người lao động trực tiếp hoặc gián tiếp vận hành những công cụ sản xuất có tính chất công nghiệp ngày càng hiện đại và xã hội hoá cao.
- Trong tác phẩm “Tuyên ngôn của Đảng Cộng sản”, C. Mác và Ph. Ăngghen khẳng định: “Các giai cấp khác đều suy tàn và tiêu vong cùng với sự phát triển của nền đại công nghiệp, còn giai cấp vô sản lại là sản phẩm của bản thân nền đại công nghiệp.”

2.1.1. KHÁI NIỆM VÀ ĐẶC ĐIỂM CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN

Về phương diện chính trị – xã hội:

- Trong quan hệ sản xuất tư bản chủ nghĩa, giai cấp công nhân là những người lao động không có sở hữu tư liệu sản xuất chủ yếu của xã hội, họ phải bán sức lao động cho nhà tư bản và bị giai cấp tư sản bóc lột giá trị thặng dư.
- Giai cấp công nhân trở thành những người đối kháng với giai cấp tư sản dẫn đến mâu thuẫn giữa giai cấp công nhân và giai cấp tư sản. Đây là mâu thuẫn đối kháng về mặt lợi ích kinh tế.

2.1.1. KHÁI NIỆM VÀ ĐẶC ĐIỂM CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN

Giai cấp công nhân là một tập đoàn xã hội, hình thành và phát triển cùng với quá trình phát triển của *nền công nghiệp hiện đại*; họ lao động bằng *phương thức công nghiệp* ngày càng hiện đại và gắn liền với quá trình sản xuất vật chất mang tính hiện đại, là đại biểu cho phương thức sản xuất mang tính xã hội hóa ngày càng cao. Họ là người làm thuê do không có tư liệu sản xuất, buộc phải *bán sức lao động* để sống và bị giai cấp tư sản bóc lột giá trị thặng dư; vì vậy lợi ích cơ bản của họ đối lập với lợi ích cơ bản của giai cấp tư sản. Đó là giai cấp có *sứ mệnh phủ định chế độ tư bản chủ nghĩa, xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội*, chủ nghĩa cộng sản trên toàn thế giới.

b. Đặc điểm giai cấp công nhân

Câu 1: Trong xã hội tư bản chủ nghĩa, địa vị xã hội của giai cấp công nhân biểu hiện như thế nào?

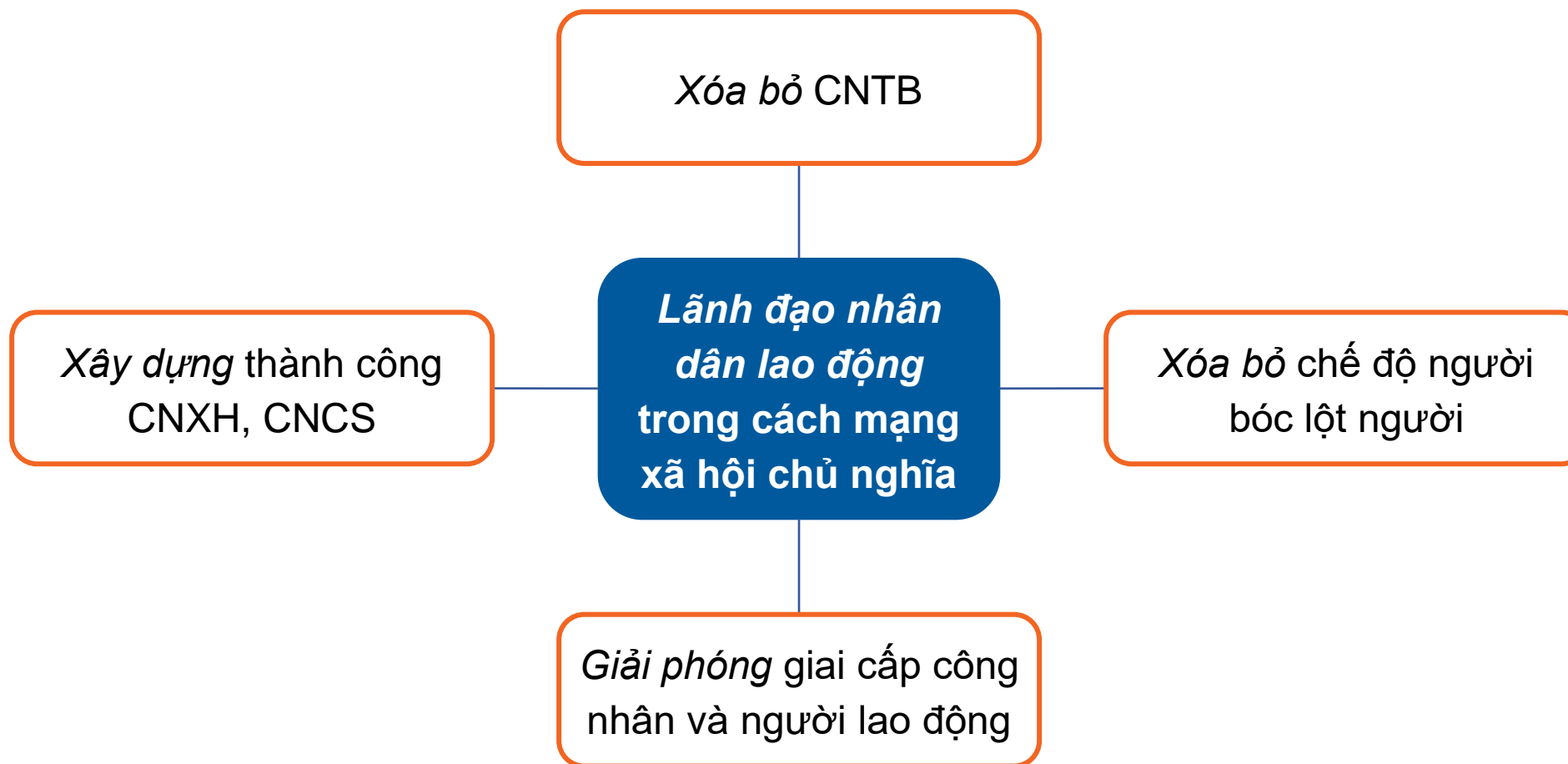
- A. Là giai cấp thống trị và chiếm đoạt giá trị thặng dư.
- B. Giai cấp không có tư liệu sản xuất chủ yếu, phải bán sức lao động cho nhà tư bản và bị nhà tư bản bóc lột giá trị thặng dư.
- C. Giai cấp có tư liệu sản xuất nên làm chủ giá trị thặng dư.
- D. Giai cấp có lợi ích cơ bản thống nhất với lợi ích của giai cấp tư sản.

2.1.2. NỘI DUNG SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN

Sứ mệnh lịch sử tổng quát của giai cấp công nhân: thông qua chính đảng tiên phong, giai cấp công nhân tổ chức, *lãnh đạo nhân dân lao động* đấu tranh xóa bỏ các chế độ người bóc lột người, *xóa bỏ* chủ nghĩa tư bản, *giải phóng* giai cấp công nhân, nhân dân lao động khỏi mọi sự áp bức, bóc lột, nghèo nàn, lạc hậu, *xây dựng* xã hội cộng sản chủ nghĩa văn minh.

Sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân

Nội dung sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân (Quan điểm của Chủ nghĩa Mác - Lênin)

Nội dung
chính trị – xã hội

Lật đổ sự thống trị của giai cấp tư sản, thiết lập nhà nước của giai cấp công nhân và nhân dân lao động.

Nội dung
Kinh tế – xã hội

Cải tạo quan hệ sản xuất tư nhân tư bản chủ nghĩa, xây dựng quan hệ sản xuất mới – xã hội chủ nghĩa.

Nội dung
Văn hóa – xã hội

Xây dựng nền văn hóa mới, trên nền tảng hệ tư tưởng chính trị của giai cấp công nhân.

Câu 2: Sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân là gì?

- A. Ủng hộ nhân dân lao động xóa bỏ chủ nghĩa tư bản, xây dựng chủ nghĩa xã hội.
- B. Ủng hộ giai cấp tư sản xóa bỏ chế độ phong kiến, xây dựng chế độ tư bản chủ nghĩa.
- C. Lãnh đạo nhân dân lao động xóa bỏ chế độ chiếm hữu nô lệ, xây dựng chế độ phong kiến.
- D. Lãnh đạo cuộc đấu tranh của nhân dân lao động xóa bỏ chế độ tư bản chủ nghĩa, xóa bỏ mọi chế độ áp bức bóc lột và xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản.

2.1.3. NHỮNG ĐIỀU KIỆN QUY ĐỊNH VÀ THỰC HIỆN SỬ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN

a. Điều kiện khách quan quy định sử mệnh lịch sử của giai cấp công nhân

Địa vị kinh tế – xã hội của giai cấp công nhân

- Giai cấp công nhân đại diện cho lực lượng sản xuất và phương thức sản xuất tiên tiến, hiện đại.
- Lợi ích của giai cấp công nhân >< trực tiếp với lợi ích của giai cấp tư sản.
- Sự phát triển của **nền đại công nghiệp** tư bản chủ nghĩa tạo khả năng để giai cấp công nhân thực hiện thắng lợi sứ mệnh lịch sử của mình.

Đặc điểm chính trị – xã hội của giai cấp công nhân

- Giai cấp công nhân là giai cấp tiên tiến.
- Giai cấp công nhân có tinh thần cách mạng triệt để.
- Giai cấp công nhân có tính tổ chức kỷ luật cao.
- Giai cấp công nhân có bản chất quốc tế.

2.1.3. NHỮNG ĐIỀU KIỆN QUY ĐỊNH VÀ THỰC HIỆN SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN

b. Điều kiện chủ quan quy định sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân

Sự phát triển của bản thân giai cấp công nhân về số lượng và chất lượng.

Đảng Cộng sản là nhân tố chủ quan **quan trọng nhất** để giai cấp công nhân thực hiện thắng lợi sứ mệnh lịch sử của mình.

Phải có sự liên minh giữa giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và các tầng lớp lao động khác.

Câu 3: Nhân tố chủ quan nào có ý nghĩa quyết định đối với việc thực hiện sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân?

- A. Vai trò lãnh đạo của Đảng cộng sản.
- B. Vai trò của giai cấp công nhân.
- C. Vai trò của giai cấp tư sản.
- D. Vai trò của tầng lớp trí thức.

2.2. GIAI CẤP CÔNG NHÂN VÀ VIỆC THỰC HIỆN SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN HIỆN NAY

2.2.1. Giai cấp công nhân hiện nay

2.2.2. Thực hiện sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân trên thế giới hiện nay

2.2.1. GIAI CẤP CÔNG NHÂN HIỆN NAY

a. Về những điểm tương đối ổn định so với thế kỉ XIX

- Giai cấp công nhân hiện nay vẫn đang là lực lượng sản xuất hàng đầu của xã hội hiện đại.
- Ở các nước tư bản hiện nay, công nhân vẫn bị giai cấp tư sản và chủ nghĩa tư bản bóc lột giá trị thặng dư.
- Phong trào cộng sản và công nhân ở nhiều nước vẫn luôn là lực lượng đi đầu trong các cuộc đấu tranh vì hoà bình hợp tác và phát triển.

b. Về những biến đổi và khác biệt của giai cấp công nhân hiện đại

- Xu hướng "trí tuệ hoá" tăng nhanh, xuất hiện nhiều khái niệm mới để chỉ giai cấp công nhân: công nhân trí thức, công nhân áo trắng, lao động có trình độ cao.
- Xu hướng "trung lưu" hoá tăng nhanh.
- Ở một số nước xã hội chủ nghĩa, giai cấp công nhân là giai cấp giữ vai trò lãnh đạo thông qua tổ chức Đảng Cộng sản.

Câu 4: Chọn phương án sai: Điểm giống nhau của giai cấp công nhân hiện đại so với công nhân thế kỷ XIX đó là:

- A. Vẫn đang là lực lượng sản xuất hàng đầu của xã hội hiện đại.
- B. Vẫn bị giai cấp tư sản và CNTB hiện đại ngày nay bóc lột giá trị thặng dư.
- C. Vẫn luôn là lực lượng đi đầu trong các cuộc đấu tranh.
- D. Giai cấp công nhân hiện nay không còn bị bóc lột.

2.2.2. THỰC HIỆN SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN TRÊN THẾ GIỚI HIỆN NAY

a. Nội dung kinh tế

- Giai cấp công nhân hiện nay đang là lực lượng chủ yếu tham gia quá trình sản xuất với công nghệ hiện đại, năng suất, chất lượng cao, đảm bảo cho sự phát triển bền vững của xã hội.
- Giai cấp công nhân hiện nay là nhân tố kinh tế – xã hội thúc đẩy sự chín muồi các tiền đề của chủ nghĩa xã hội, là chủ thể trong cuộc đấu tranh vì dân sinh, dân chủ và tiến bộ xã hội.
- Mặt trái của toàn cầu hoá hiện nay với những bất công và bất bình đẳng xã hội thúc đẩy cuộc đấu tranh chống chế độ bóc lột giá trị thặng dư trên phạm vi thế giới, phấn đấu cho việc xác lập một trật tự xã hội mới công bằng và bình đẳng.

2.2.2. THỰC HIỆN SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN TRÊN THẾ GIỚI HIỆN NAY

b. Nội dung chính trị – xã hội

- Ở các nước tư bản chủ nghĩa, mục tiêu đấu tranh trực tiếp của giai cấp công nhân và nhân dân lao động là chống bất công và bất bình đẳng xã hội, mục tiêu lâu dài là giành chính quyền về tay giai cấp công nhân và nhân dân lao động.
- Ở các nước xã hội chủ nghĩa, sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân là lãnh đạo thành công sự nghiệp đổi mới, giải quyết thành công các nhiệm vụ trong thời kì quá độ lên chủ nghĩa xã hội; xây dựng Đảng cầm quyền trong sạch, vững mạnh.

2.2.2. THỰC HIỆN SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN TRÊN THẾ GIỚI HIỆN NAY

c. Nội dung văn hoá, tư tưởng

- Thực hiện sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân hiện nay trên lĩnh vực tư tưởng, văn hoá, trước hết là cuộc đấu tranh ý thức hệ, đó là cuộc đấu tranh giữa chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa tư bản.
- Giai cấp công nhân tiến hành cuộc đấu tranh để sáng tạo ra các giá trị mới như là công bằng, dân chủ, bình đẳng, tự do.
- Giai cấp công nhân tiến hành cuộc đấu tranh để bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng cộng sản, giáo dục nhận thức và củng cố niềm tin khoa học đối với lý tưởng, mục tiêu của chủ nghĩa xã hội cho giai cấp công nhân và nhân dân lao động.

Câu 5: Thực hiện sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân hiện nay được thể hiện trên mấy nội dung?

- A. 1
- B. 2
- C. 3
- D. 4

2.3. SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN VIỆT NAM

2.3.1. Đặc điểm của giai cấp công nhân Việt Nam hiện nay

2.3.2. Nội dung sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân Việt Nam hiện nay

2.3.3. Phương hướng và một số giải pháp chủ yếu để xây dựng giai cấp công nhân Việt Nam hiện nay

“**Giai cấp công nhân Việt Nam** là một lực lượng xã hội to lớn, đang phát triển bao gồm những người lao động chân tay và trí óc, làm công hưởng lương trong các loại hình sản xuất, kinh doanh và dịch vụ công nghiệp hoặc sản xuất, kinh doanh, dịch vụ có tính chất công nghiệp”.

(Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2008, tr.43)

Đặc điểm của giai cấp công nhân Việt Nam

Về hoàn cảnh ra đời

Gắn với chính sách khai thác thuộc địa của thực dân Pháp, ra đời cuối TK XIX đầu TK XX, trước giai cấp tư sản Việt Nam.

Về nguồn gốc xã hội

Chủ yếu là nông dân.

Về quan hệ với các giai tầng

Đối kháng với tư sản Pháp, liên minh với nông dân, trí thức.

Về chính trị

Tinh thần dân tộc, cách mạng triệt để.

**Giai cấp công nhân
Việt Nam hiện nay**

Tăng về số lượng, chất lượng

(13tr, chiếm 14,01% dân số và 23,81% lực lượng lao động, đóng góp 60% tổng sản phẩm xã hội.

Đa dạng về cơ cấu ngành nghề

Công nhân 46,1%; xây dựng chiếm 15%; thương mại, dịch vụ 25,9%; vận tải 4,7%; khác 8,3%.

Hình thành đội ngũ công nhân tri thức.

Đứng trước nhiều thời cơ và thách thức.

Câu 6: Giai cấp công nhân Việt Nam ra đời trong hoàn cảnh lịch sử nào?

- A. Trong kháng chiến chống thực dân Pháp giai đoạn 1946 - 1954.
- B. Trong kháng chiến chống Mỹ giai đoạn 1954 - 1975.
- C. Trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội.
- D. Trong cuộc khai thác thuộc địa của Pháp cuối thế kỷ XIX, đầu thế kỷ XX.

2.3.2. NỘI DUNG SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN VIỆT NAM HIỆN NAY

Về kinh tế

- Là lực lượng đi đầu trong sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.
- Là lực lượng nòng cốt, vừa tham gia vừa lãnh đạo tiến trình đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa.
- Công nghiệp hóa, hiện đại hóa tạo điều kiện khách quan thuận lợi để giai cấp công nhân phát triển cả về số lượng và chất lượng.
- Phát huy vai trò của giai cấp công nhân trong khối liên minh công nhân – nông dân – trí thức để tạo động lực phát triển nông nghiệp – nông thôn và nông dân nước ta theo hướng bền vững, hiện đại.

2.3.2. NỘI DUNG SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN VIỆT NAM HIỆN NAY

Về chính trị

- Giữ vững bản chất giai cấp công nhân của Đảng, vai trò tiên phong, gương mẫu của cán bộ, đảng viên.
- Chủ động, tích cực tham gia xây dựng, chỉnh đốn Đảng, làm cho Đảng thực sự trong sạch, vững mạnh.

2.3.2. NỘI DUNG SỨ MỆNH LỊCH SỬ CỦA GIAI CẤP CÔNG NHÂN VIỆT NAM HIỆN NAY

Về văn hóa tư tưởng

- Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, cốt lõi là xây dựng con người mới xã hội chủ nghĩa.
- Bảo vệ sự trong sáng của Chủ nghĩa Mác – Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh, chống lại quan điểm sai trái của các thế lực thù địch.
- Kiên định mục tiêu lý tưởng và con đường cách mạng: độc lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội.
- Giáo dục ý thức giai cấp, bản lĩnh chính trị, chủ nghĩa yêu nước và chủ nghĩa quốc tế, củng cố mối liên hệ mật thiết giữa giai cấp công nhân với dân tộc, đoàn kết giai cấp gắn liền với đoàn kết dân tộc và đoàn kết quốc tế.

Câu 7: Nội dung về chính trị – xã hội của sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân Việt Nam là

- A. Giữ vững bản chất giai cấp công nhân của Đảng, vai trò tiên phong, gương mẫu của cán bộ đảng viên.
- B. Tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng, ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ.
- C. Cả A và B đều đúng.
- D. Cả A và B đều sai.

2.3.3. PHƯƠNG HƯỚNG VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP CHỦ YẾU ĐỂ XÂY DỰNG GIAI CẤP CÔNG NHÂN VIỆT NAM HIỆN NAY

a. Phương hướng

- Phát triển về chất lượng, số lượng và tổ chức; nâng cao giác ngộ và bản lĩnh chính trị, trình độ học vấn nghề nghiệp, xứng đáng là lực lượng đi đầu trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.
- Thực hiện tốt các chính sách xã hội đối với công nhân, qua đó nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho giai cấp công nhân.

2.3.3. PHƯƠNG HƯỚNG VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP CHỦ YẾU ĐỂ XÂY DỰNG GIAI CẤP CÔNG NHÂN VIỆT NAM HIỆN NAY

b. Một số giải pháp chủ yếu

- Nâng cao nhận thức, kiên định quan điểm giai cấp công nhân là giai cấp lãnh đạo cách mạng thông qua đội tiền phong là Đảng cộng sản Việt Nam.
- Xây dựng và phát huy sức mạnh của liên minh công nhân – nông dân – trí thức – doanh nhân dưới sự lãnh đạo của Đảng. Tăng cường quan hệ hợp tác quốc tế với giai cấp công nhân thế giới.
- Thực hiện chiến lược xây dựng giai cấp công nhân lớn mạnh, gắn kết chặt chẽ với chiến lược phát triển kinh tế – xã hội.
- Đào tạo, bồi dưỡng, nâng cao trình độ mọi mặt cho công nhân, không ngừng trí thức hóa giai cấp công nhân.
- Xây dựng giai cấp công nhân lớn mạnh là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị, của toàn xã hội và sự nỗ lực vươn lên của bản thân mỗi người công nhân.

Câu 8. Có mấy giải pháp chủ yếu để xây dựng giai cấp công nhân Việt Nam hiện nay?

A. 1

B. 3

C. 5

D. 7

- Chương 2 giúp người học nhận thức được bản chất của giai cấp công nhân là giai cấp có sứ mệnh lãnh đạo cuộc cách mạng xóa bỏ mọi chế độ áp bức bóc lột, giải phóng cho giai cấp công nhân và những người lao động.
- Hiểu được những điều kiện khách quan và chủ quan quy định sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân.
- Hiểu được nội dung sứ mệnh lịch sử giai cấp công nhân trong giai đoạn hiện nay; những điểm tương đồng và khác biệt của giai cấp công nhân hiện nay so với công nhân thế kỷ XIX.
- Hiểu được đặc điểm, nội dung sứ mệnh của giai cấp công nhân Việt Nam cũng như những phương hướng và giải pháp xây dựng giai cấp công nhân Việt Nam hiện nay.